

A. PHẠM VI

1. *Sang thu.*

2. *Cách làm bài văn nghị luận về tp truyện hoặc đoạn trích.*

3. *Nói với con.*

B. NỘI DUNG

I. Kiến thức cơ bản bài *Sang thu*

Tác giả	<ul style="list-style-type: none">- Hữu Thịnh tên đầy đủ là Nguyễn Hữu Thịnh, sinh năm 1942, quê ở huyện Tam Dương, tỉnh Vĩnh Phúc.- Năm 1963, Hữu Thịnh nhập ngũ, vào binh chủng Tăng Thiết Giáp rồi trở thành cán bộ văn hoá tuyên huấn trong quân đội và bắt đầu sáng tác thơ.- Ông đã tham gia Ban chấp hành Hội nhà văn Việt Nam các khoá III, IV, V. Từ năm 2004, Hữu Thịnh là Tổng thư ký Hội nhà văn Việt Nam.- Ông là một trong những gương mặt tiêu biểu thuộc lớp nhà thơ chiến sĩ trưởng thành trong cuộc kháng chiến chống Mĩ cứu nước.<ul style="list-style-type: none">+ Trong giai đoạn chống Mĩ cứu nước, bao trùm trong toàn bộ sáng tác của Hữu Thịnh là cảm hứng về quê hương, đất nước, nhân dân.+ Sau chiến tranh, ngòi bút của ông ghi chép về những cảm xúc đời thường hay những thân phận cá nhân.- Phong cách sáng tác: cảm xúc tinh tế, lãng mạn ; hình ảnh giản dị mà giàu sức gợi cảm.
Hoàn cảnh sáng tác	Gần cuối năm 1977, in lần đầu trên báo Văn nghệ. Sau đó được in nhiều lần trong các tập thơ.
Xuất xứ	Trong tập thơ “Từ chiến hào đến thành phố”, xuất bản năm 1991.
Thể loại	Thơ 5 chữ
Mạch cảm xúc và bố cục	<ul style="list-style-type: none">* Mạch cảm xúc: “<i>Sang thu</i>” là 1 bức thông điệp lúc giao mùa. Mùa hạ dần qua, mùa thu tới, khoảnh khắc ấy được diễn tả bằng sự rung cảm tinh tế, sự trải nghiệm sâu sắc của nhà thơ. Mạch cảm xúc xuyên suốt với 2 nội dung nổi bật: cảm nhận về thiên nhiên lúc sang thu và suy ngẫm về đời người khi chớm thu.* Bố cục: 3 phần:<ul style="list-style-type: none">- Khổ 1: Cảm nhận về thiên nhiên lúc giao mùa, tín hiệu báo thu về.- Khổ 2: Quang cảnh đất trời ngả dần sang thu- Khổ 3: Những biến chuyển âm thầm của tạo vật và suy ngẫm về đời người lúc chớm thu.

Ý nghĩa nhan đề	- “Sang thu” trước hết gọi lên khoảnh khắc giao mùa của thiên nhiên, khi đất trời chuyển từ hạ sang thu. - Gọi khoảnh khắc chuyển giao giữa tuổi trẻ sang độ tuổi trưởng thành, vững vàng, từng trải.
Chủ đề	Bài thơ thể hiện những cảm xúc, những rung động tâm hồn trước cảnh vật thiên nhiên trong những ngày cuối hạ đầu thu
Giá trị nội dung	Là sự cảm nhận tinh tế về vẻ đẹp thiên nhiên của bước chuyển mùa từ hạ sang thu. Đồng thời nói lên sự xúc động của lòng người trong khoảnh khắc giao mùa.
Giá trị nghệ thuật	Là thơ giàu hình ảnh, giàu sức biểu cảm, cảm xúc tinh tế, sâu lắng, kết hợp tâm lòng chân thành của nhà thơ tạo nên sức cuốn hút cho tác phẩm.

II. Kiến thức cơ bản bài *Nói với con*

Tác giả	<ul style="list-style-type: none"> - Y Phương tên khai sinh là Hứa Vĩnh Sước, dân tộc Tày, sinh năm 1948, quê ở huyện Trùng Khánh, tỉnh Cao Bằng. - Y Phương nhập ngũ năm 1968, phục vụ trong quân đội đến năm 1981 chuyển về công tác tại Sở Văn hoá - Thông tin tỉnh Cao Bằng. - Từ năm 1993, ông là chủ tịch Hội văn học nghệ thuật Cao Bằng. <p>Thơ ông thể hiện tâm hồn chân thật, mạnh mẽ và trong sáng, cách tư duy giàu hình ảnh của con người miền núi.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cảm hứng chủ đạo trong thơ Y Phương là gia đình, quê hương, đất nước. - Phong cách sáng tác: Ngôn ngữ thơ giản dị, hồn nhiên, in đậm lối tư duy của người vùng cao; hình ảnh phong phú, mang giá trị biểu tượng...
Hoàn cảnh sáng tác	<ul style="list-style-type: none"> - Bài thơ được sáng tác năm 1980, năm năm sau ngày giải phóng miền Nam thống nhất đất nước. Đó là giai đoạn mà đời sống vật chất lẫn tinh thần của nhân dân cả nước nói chung và đồng bào miền núi nói riêng còn rất nhiều khó khăn, vất vả. - Y Phương tâm sự: “ Đó là thời điểm đất nước ta gặp vô vàn khó khăn... Bài thơ là lời tâm sự của tôi với đứa con gái đầu lòng. Tâm sự với con còn là tâm sự với chính mình. Nguyên do thì nhiều nhưng lý do lớn nhất để bài thơ ra đời chính là lúc tôi dường như không thể biết lấy gì để vịn, để tin. Cả xã hội lúc bấy giờ đang hối hả, gấp gáp kiếm tìm tiền bạc. Muốn sống đàng hoàng như một con người, tôi nghĩ phải bám vào văn hóa. Phải tin và những giá trị tích cực, vĩnh cửu của văn hóa. Chính vì thế, qua bài thơ ấy, tôi muốn nói rằng chúng ta phải vượt qua sự ngặt nghèo, đói khổ ỏ bằng văn

	<p>hóa”. Từ hiện thực khó khăn ấy, nhà thơ đã viết nên bài thơ này. Bài thơ như một lời tâm sự với chính mình để động viên mình, đồng thời còn để nhắc nhở cho các thế hệ mai sau.</p>
Xuất xứ	- Bài thơ được in trong tập “Thơ Việt Nam” (1945 1975).
Thể loại	Thơ tự do
Mạch cảm xúc và bố cục	<p>* Mạch cảm xúc:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mượn lời nói với con, Y Phương gọi về cội nguồn sinh dưỡng mỗi con người, bộc lộ niềm tự hào về sức sống bền bỉ của quê hương mình. - Bài thơ đi từ tình cảm gia đình mà mở rộng ra là tình cảm quê hương, từ những kỷ niệm gần gũi, thiết tha mà nâng lên thành lẽ sống. Cảm xúc, chủ đề của bài thơ được bộc lộ, dẫn dắt một cách tự nhiên, có tầm khái quát nhưng vẫn thấm thía. <p>* Bố cục: 2 phần:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Đoạn 1: (Từ “Chân phải... trên đời”): người cha nói với con về tình cảm cội nguồn. - Đoạn 2: (phần còn lại): Người cha nói về truyền thống quê hương và dặn dò con trên đường đời.
Ý nghĩa nhan đề	<p>Nhan đề bài thơ là "Nói với con" nhưng cũng như chính lời nói của nhà thơ nhắc nhở thế hệ con cháu phải biết rõ cội nguồn từ đó giữ gìn truyền thống của quê hương sống xứng đáng là những con người nhỏ mà không bé (nhỏ đáng hình nhưng không nhỏ tâm chí) Nhan đề bài thơ khái quát được ý nghĩa của toàn bài thơ, tức là bài thơ đi từ tình cảm gia đình rồi mở ra tình cảm quê hương, từ những kỉ niệm gần gũi, thiết tha để nâng lên lẽ sống. Cảm xúc chủ đề của bài thơ được bộc lộ, dẫn dắt một cách tự nhiên, có tầm khái quát nhưng vẫn thấm thiết.</p>
Chủ đề	<p>Lời người cha nói với con về lòng yêu thương con cái, ước mong thế hệ mai sau tiếp nối xứng đáng, phát huy truyền thống của tổ tiên, quê hương là tình cảm cao đẹp của con người Việt Nam suốt bao đời nay.</p>
Giá trị nội dung	<p>Bài thơ thể hiện tình cảm gia đình ấm cúng, ca ngợi truyền thống cần cù, sức sống mạnh mẽ của quê hương và dân tộc mình. Bài thơ giúp ta hiểu thêm về sức sống và vẻ đẹp tâm hồn của một dân tộc miền núi, gợi nhắc tình cảm gắn bó với truyền thống, với quê hương và ý chí vươn lên trong cuộc sống.</p>
Giá trị nghệ thuật	<p>Giọng điệu trù mến tha thiết, thể hiện qua lời tâm sự của cha với con, của thế hệ đi trước với thế hệ mai sau.</p> <p>Thể thơ tự do làm cho cảm xúc cụ thể, rõ ràng.</p>

	Nhịp điệu lúc nhẹ nhàng bay bổng, khi khúc chiết rành rọt, lúc mạnh mẽ âm vang -> lời khuyên của cha thấm sâu vào con. Ngôn ngữ cụ thể mà giàu khái quát, bao hàm nhiều ý nghĩa, hình ảnh thơ độc đáo.
--	---

3. Kiến thức cơ bản bài “*Cách làm bài văn nghị luận về tác phẩm truyện hoặc đoạn trích*”

a. Nghị luận về tác phẩm truyện (hoặc đoạn trích) là trình bày những nhận xét, đánh giá của người nói/viết về nhân vật, sự kiện, chủ đề hoặc nghệ thuật của một tác phẩm (hoặc đoạn trích) cụ thể.

- Bài làm văn nghị luận về tác phẩm truyện (hoặc đoạn trích) có thể bàn về chủ đề, nhân vật cốt truyện, nghệ thuật của truyện...

- Những nhận xét đánh giá của người nói/viết về truyện (hoặc đoạn trích) phải xuất phát từ ý nghĩa của cốt truyện, tính cách, số phận của nhân vật và nghệ thuật trong tác phẩm đã được người nói/viết phát hiện và khái quát.

b. Các bước làm bài nghị luận về tác phẩm truyện (hoặc đoạn trích)

+ *Bước 1: Tìm hiểu đề và tìm ý*

+ *Bước 2: Lập dàn bài:*

- Mở bài: Giới thiệu tác phẩm (tùy theo yêu cầu của đề bài) và nêu ý kiến đánh giá sơ bộ của mình.

- Thân bài: Nêu các luận điểm chính về nội dung và nghệ thuật của tác phẩm; có phân tích, chứng minh bằng các luận cứ tiêu biểu và xác thực.

- Kết bài: Nêu nhận định, đánh giá chung của mình tác phẩm truyện (hoặc đoạn trích).

+ *Bước 3: Viết bài*

- Trong quá trình triển khai các luận điểm, luận cứ, cần thể hiện sự cảm thụ và ý kiến riêng của người viết về tác phẩm.

- Giữa các phần, các đoạn của bài văn cần có sự liên kết hợp lý, tự nhiên

+ *Bước 4: Đọc lại bài viết và kiểm tra sửa lỗi*

C. LUYỆN TẬP:

PHIẾU SỐ 1:

Đọc đoạn thơ dưới đây và trả lời câu hỏi:

*“Bông nhận ra hương ổi
Phả vào trong gió se
Sương chùng chình qua ngõ
Hình như thu đã về*

Sông được lúc dềnh dàng

*Chim bắt đầu vội vã
Có đám mây mùa hạ
Vắt nửa mình sang thu...*

(Trích *Ngữ văn 9, tập 2*, NXB Giáo dục Việt Nam)

Câu 1. Đoạn thơ trên được trích trong tác phẩm nào? Của ai? Đoạn thơ có sự kết hợp giữa những phương thức biểu đạt nào?

Câu 2. Xét theo cấu tạo, các từ “*dềnh dàng*”, “*vội vã*” thuộc loại từ gì mà em đã học?

Câu 3. Trong đoạn thơ trên, khoảnh khắc giao mùa được nhà thơ cảm nhận qua những hình ảnh nào?

Câu 4. Xác định thành phần biệt lập tình thái trong đoạn thơ trên và nêu tác dụng.

Câu 5. Chỉ ra và nêu hiệu quả nghệ thuật của biện pháp tu từ trong hai câu thơ:

*Sông được lúc **dềnh dàng**
Chim bắt đầu **vội vã**.*

Câu 6. Em hãy viết một đoạn văn theo cách lập luận diễn dịch (khoảng 12 câu) để làm rõ những cảm nhận tinh tế của tác giả về đất trời lúc sang thu qua khổ thơ đầu của bài thơ trên. Trong đoạn văn có sử dụng phép nối để liên kết câu và câu có thành phần biệt lập cảm thán (gạch chân và chú thích rõ).

PHIẾU SỐ 2:

Cho hai câu thơ: “*Chân phải bước tới cha
Chân trái bước tới mẹ*”.

(Trích *Ngữ văn 9, tập 2*, NXB Giáo dục Việt Nam)

Câu 1. Nêu hiểu biết của em về tác giả Y Phương và trình bày hoàn cảnh ra đời của bài thơ.

Câu 2. Hãy chép chính xác 9 câu thơ tiếp theo để hoàn thành khổ thơ.

Câu 3. Bài thơ là lời của ai nói với ai? Nhằm mục đích gì?

Câu 4. Em hiểu nghĩa của từ “*ken*” trong bài thơ như thế nào?

Câu 5. Cho câu văn sau: “*Trong khổ thơ thứ nhất của bài thơ “Nói với con”, bằng những câu thơ giàu cảm xúc, nhà thơ Y Phương vừa tạo không khí gia đình đầm ấm, hạnh phúc vừa gợi hình ảnh núi rừng quê hương thơ mộng và nghĩa tình đó là cội nguồn sinh dưỡng của con*”. Coi câu văn trên là câu chủ đề, em hãy triển khai một đoạn văn nghị luận theo kiểu diễn dịch có độ dài 10-12 câu, trong đoạn có sử dụng một câu bị động và thành phần biệt lập tình thái (gạch dưới câu bị động và câu có chứa thành phần tình thái).

Câu 6. Kể tên một tác phẩm trong chương trình Ngữ văn 9 cũng đề cập đến tình cha con và nêu rõ cả tên tác giả.

PHIẾU SỐ 3

Mở đầu bài thơ “Nói với con” nhà thơ Y Phương viết;

Chân phải bước tới cha

Chân trái bước tới mẹ

Một bước chạm tiếng nói

Hai bước tới tiếng cười

(Ngữ văn 9, tập hai, NXB Giáo dục VN, 2016)

1. Cách miêu tả bước chân con “chạm tiếng nói”, “tới tiếng cười” có gì đặc biệt? Qua đó tác giả đã thể hiện được điều gì?
2. Một trong những cách thể hiện ẩn tượng của đoạn thơ trên là cấu trúc đối xứng. Em hãy chép thuộc một bài ca dao khác đã học cũng có cách nói đối xứng tương tự như 4 câu thơ trên.
3. Bốn câu đầu bài thơ “Nói với con” là lời nhắn nhủ kín đáo của người cha đối với con về tình cảm gia đình, ruột thịt, đó là cội nguồn sinh dưỡng đầu tiên của mỗi con người. Từ bài thơ “Nói với con”, em hãy trình bày suy nghĩ của mình bằng bài văn nghị luận khoảng 2/3 trang giấy thi về quan niệm: Được sống trong tình yêu thương là hạnh phúc của mỗi người.

GIÁO DỤC BA ĐÌNH